

МУНИЦИПАЛЬНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ  
ОСНОВНАЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА СЕЛА ТАЙМЕЕВО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА САЛАВАТСКИЙ РАЙОН  
РЕСПУБЛИКИ БАШКОРТОСТАН

«УТВЕРЖДАЮ»

Директор МОБУ ООШ с. Таймеево

\_\_\_\_\_ Г.Х. Рахимова  
Приказ № 112 от 29. 08. 2023 г.

«Согласовано»

Заместитель директора по УВР  
\_\_\_\_\_ Р.С. Султанова

«РАССМОТРЕНА»

на заседании ШМО  
Протокол № 1 от 29.08.2023 г.  
Председатель МО  
\_\_\_\_\_ Валиуллина Г.Р.

«ПРИНЯТА»

на заседании Педсовета  
Протокол № 1 от 29. 08.2023 г.

Рабочая программа по государственному  
башкирскому языку  
4 класс

Учитель начальных классов Валиахметова З.Н.  
*высшая квалификационная категория*

2023-2024 учебный год  
Таймеево-2023

## **1. Аңлатма языу**

В основе Рабочей программы лежат следующие **документы**:

1. Федеральный закон Российской Федерации от 29 декабря 2012 года № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации»;
2. Закон Республики Башкортостан от 01.07.2013 № 696-З «Об образовании в Республике Башкортостан»;
3. Приказ Министерства образования и науки РФ от 17.12.2010 №1897 «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования» (зарегистрировано в Минюсте РФ 01.02.2011 №19644);
4. Приказ Министерства образования и науки РФ от 29 декабря 2014 г. N 1644 "О внесении изменений в приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г. N 1897 "Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования" (зарегистрировано в Минюсте РФ 06.02.2015 №35915);
5. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 31.12.2015 № 1577 «О внесении изменений в федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования, утвержденный приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г. № 1897»;
6. Приказ Министерства образования и науки РФ от 5 сентября 2013 г. N 1047 "Об утверждении Порядка формирования федерального перечня учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования" (С изменениями и дополнениями от: 8 декабря 2014 г., 14 августа 2015 г.);
7. Приказ Министерства образования и науки РФ от 31 марта 2014 г. № 253 “Об утверждении федерального перечня учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования”;
8. Письмо Департамента государственной политики в сфере общего образования от 29.04.2014г. № 08-546 «О федеральном перечне учебников»;
9. Примерные основные образовательные программы начального и основного общего образования.
10. Примерные учебные планы для 1-4 классов всех общеобразовательных организаций, составленных в соответствии с федеральными государственными образовательными стандартами основного общего образования;
11. Основная образовательная программа ООО МОБУ ООШ с. Таймеево, приказ № 68 от 29.08.2016 г.
12. Учебный план муниципального общеобразовательного бюджетного учреждения основная общеобразовательная школа с. Таймеево муниципального района Салаватский район Республики Башкортостан (приказ № 98 от 27.08. 2022 г.)
13. Положение о рабочей программе по учебным предметам, утверждено приказом от 28.08. 2017 г. № 60.
14. Учебник: З.Г. Нафикова, Ф.Ф. Муртазина. Башкирский язык. Уфа: Китап, 2017.

**Ужытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең 4-се класы өсөн дәүләт (башкорт) телдән эш программаһы.**

**Был эш программаһында федераль һәм республика закондары талаптары тормошҡа ашырыла:**

1. Рәсәй Федерацияһы Мәғариф һәм Фән министрлығының №1089 бойороғо менән 5.03.2004 10.11.2011 йыл раҫланған Дәүләт белем биреү стандарттарының Федераль компоненты, Рәсәй Федерацияһы Мәғариф һәм Фән министрлығының 10.11.2011 йыл №2643 31.01.2012 йыл № 69 бойороғо менән үзгәртелгән.

2. Рәсәй Федерацияһының “Рәсәй Федерацияһында Мәғариф тураһында” Федераль законы 29.12.2012 №273-ФЗ.
3. Башкортостан Республикаһының “Башкортостан Республикаһының Мәғариф тураһында” законы 01.07.2013 №696-З
4. ”Рәсәй Федерацияһы халыктары телдәре тураһында” законы 25 октябрь 1991 №1807-1 (24.07.98, 11.12.2002 йыл үзгәртелгән)
5. ”Башкортостан халыктары телдәре тураһында” законы 15.02.1999 йыл №216-З
6. Башкортостан Республикаһында Милли мәғарифты үстөрөү концепцияһы 31.12.2009 йыл №УП-730

Эш программаһы Башкортостан Республикаһы Салауат районы муниципаль районы Таймый ауылы төп дөйөм белем биреү мәктәбе муниципаль дөйөм белем биреү бюджет учреждениеһының төп белем биреүзең дөйөм белем биреү программаһы нигеҙендә төҙөлдө.

Рабочая программа составлена на основе учебного плана МОБУ ООШ с.Таймеево основной образовательной программы основного общего образования.

Дөйөм белем биреү ойошмаларында башкорт телен дәүләт теле буларак өйрәнеү буйынса программа федераль дәүләт стандарттарында куйылған талаптар һәм һөҙөмтәләр нигеҙендә төҙөлдө. **Эш программаһы дәүләт (башкорт) теле буларак 4 класта өйрәнелә, 34 сәғәткә бүленгән (азнаға 1 сәғәт).**

## **2. Укыу йылы азагына планлаштырылган һөзөмтэләр**

### **1. Укыусылардың белем кимәленә талаптар:**

- Укығанды, һөйләгәнде аңлау, йөкмәтке буйынса һораузар, һәм шул һораузарға яуап бирә белеү;
- Прозаик текстарҙы дөрөс, шыма, аңлы укыу белеү;
- Укылған тексты өлөштәргә бүлөү, исем биреү, элементар план төҙөү;
- Текстан аңлашылмаған һүзҙәрҙе табыу, һүзлектәрҙе файзаланыу;
- Башкортостан тураһында мәғлүмәттәргә эйә булыу;
- Башкорт халкының мәкәлдәре, йомактарын белеү;
- Хәрефтәрҙе һәм һүзҙәрҙе матур, дөрөс яза белеү;
- Өйрәтеү диктанттар яза белеү.

### **2. Укытыу һөзөмтәләренә талаптар**

#### **I. Шәхси сифаттарҙы үстөрөү:**

- донъяны күп телле һәм мәҙәниәтле йәмғиәт буларак кабул итеү;
- үҙеңде илдең гражданы итеп тойоу;
- телде (шул иҫәптән башкорт телен) төп аралашыу сараһы буларак кабул итеү;
- башкорт теле саралары ярҙамында (балалар фольклоры, балалар әҙәбиәтенең кайһы бер үрнәктәре) укыусының башкорт халкының тормошо менән танышыуы.

#### **II. Метапредмет һөзөмтәләре:**

- укыусының коммуникатив һәләттәрен үстөрөү; элементар коммуникатив мәсьәләне сисеү өсөн адекват тел һәм телмәр сараларын һайлау һәләтен үстөрөү;
- башланғыс класс укыусыһының танып белеү һәм эмоциональ сфераларын үстөрөү; башкорт телен өйрәнеүгә мотивация булдырыу;
- укытыу-методик комплекстың төрлө компоненттары (дәреслек, аудиодиск һ.б.) менән эшләргә өйрәтеү.

#### **III. Предмет һөзөмтәләре:**

- башкорт теле нормалары (фонетик, лексик, грамматик) тураһында башланғыс белешмә;
- (курс йөкмәткеһе кимәлендә) өн, хәреф, һүз кеүек тел берәмектәрен табыу һәм сағыштырыу һәләте.

#### **IV. Универсаль укыу эш төрҙәрен үзләштерөү:**

##### **A. Коммуникатив сферала (башкорт телен аралашыу сараһы буларак өйрәнеүҙә)**

##### **Телмәр эшмәкәрлегенең түбәндәге төрҙәрендә телмәр компетенцияһы**

Һөйләү телмәрендә:

- аралашыуҙың типик ситуацияларында элементар этикет диалог алып барыу;
- элементар кимәлдә укыусының үзе, ғаиләһе, дуһы тураһында һөйләүе; предмет, картинаны һүрәтләүе; персонажды кыҫкаса кылыжһырлауы.

##### **Тыңлап аңлауҙа:**

- укыусының укытыусы һәм класташтарының телмәрен тыңлап аңлауы; аудиоязмаларҙағы ҙур булмаған текстарҙың йөкмәткеһен аңлауы.

#### **Укыуҙа:**

- өйрәнелгән тел материалына таянып төҙөлгән ҙур булмаған текстарҙы кысҡырып укыу;
- өйрәнелгән тел материалы менән бер рәттән яңы һүҙҙәрҙе лә үҙ эсенә алған текстарҙы эстән укыу һәм уларҙың төп йөкмәткеһен аңлау, -текстан кәрәкле информацияны табыу.

#### **Язма телмәрҙә:**

- яҙыу техникаһына эйә булыу;
- үрнәк буйынса байрам менән котлау һәм кыска шәхси хат яҙыу.

#### **Тел компетенцияһы (тел сараларын үزلәштереү)**

- башкорт теленең өндәрен дөрөс әйтеү һәм айырыу; һүҙҙәргә һәм фразаларға дөрөс башым ҡуйыу;
- төрлө һөйләм төрҙәрен интонация менән укыу;
- башланғыс мәктәп курсында өйрәнелгән укыу һәм орфографик ҡағизәләрҙе ҡулланыу;
- башланғыс мәктәп курсында өйрәнелгән лексик берәмектәрҙе (һүҙҙәр, һүзбәйләнештәр, баһалау лексикаһы, телмәр клишелары) һәм
- грамматик күренештәрҙе таныу һәм телмәрҙә ҡулланыу.

**Социомәҙәни компетенция** географик атамаларҙы, билдәле балалар әсәрҙәренең персонаждарын, популяр әкиәттәрҙең сюжеттарын, балалар фольклорының ҙур булмаған әсәрҙәрен (шиғырҙар, йырҙар) беләү;

#### **Б. Танып беләү сфераһы:**

- айырым өндәр, хәрәфтәр, һүҙҙәр, һүзбәйләнештәр, ябай һөйләмдәр кимәлендә башкорт һәм рус телдәренең күренештәрен сағыштыра беләү;
- башланғыс мәктәп тематикаһы кимәлендә өлгө буйынса күнегеүҙәр эшләй беләү;
- ҡағизәләр, таблицаларҙы ҡуллана беләү;
- үз-үҙеңдә башланғыс класс укыусыһы кимәлендә баһалай беләү;

#### **В. Дөйөм киммәттәргә йүнәлеш сфераһында:**

- башкорт телен фекер, хис-тойғо, эмоцияларҙы белдереү сараһы буларак ҡабул итеү;
- балалар фольклоры ярҙамында башкорт халқының рухи киммәттәрен үزلәштереү.

#### **- Г. Эстетик сферала:**

- башкорт телендәге хис-тойғо һәм эмоцияларҙы белдереүсә сараларҙы үزلәштереү;
- балалар әҙәбиәте үрнәктәре менән танышканда матурлыҡты танырға өйрәнеү.
- укыу процесында билдәләнгән планға ярашлы эшләй беләү.

### 3. Укытыу предметының төп йөкмәткеһе

1. **Танышыу.** Аралашыу этикеты. Кешегә карата иғтибарлы була белеү.
2. **Минең мәктәбем.** Белем- хазина. Китапханала, ашханала үз-үзеңде тотуу. Тырышып укыу – теләгеңә ирешеү.
3. **Минең республикам.** Нимә ул Ватан? Башкорт йырзаре, бейеүзәре. Теләң бар- илең бар. Башкортостандың тәбиғәт комарткылары. Үз илең – алтын бишек.
4. **Мин һәм минең ғаиләм.** Исем серзәре. Туғандар. Шәжәрә. Сынығыу. Алдашыу – насар ғәзәт. Яраткан шөгөл. Буласак һөнәр.
5. **Мин һәм минең дустарым.** Тыуған көңөң. Егет һүзе. Дуслык тураһында. Душың кем? Ниндәй музыка тыңлайһың? Театр, кино яратаһыңмы? Музейға булғаның бармы?
6. **Мине уратып алған донъя.** Тәбиғәт. Һәр йыл мизгеленең үз матурлығы. Һабантуй. Газета-журналдар укыйһыңмы? Компьютер һинең тормошоңда.



**4. Тематик планлаштырыу IV класс, йылына 34 сәғәт, азнаға 1 сәғәт иҗәбенән**

| Д/һ | Дәрес теманы                                                   | Дәрес күләме | Дата            |        | Иҗкәрмә |
|-----|----------------------------------------------------------------|--------------|-----------------|--------|---------|
|     |                                                                |              | Планлаштырылған | Фактик |         |
| 1   | З. Биһшева. Хәйерле көн. Өндәр һәм хәрәфтәр.                   | 1            | 08.09           |        |         |
| 2   | В.Осеева. Тылсымлы һүз. Һөйләм төрҙәре.                        | 1            | 15.09           |        |         |
| 3   | Контроль күсерәү.Дуслык.                                       | 1            | 22.09           |        |         |
| 4   | Б.Ноғоманов. Беләм – хазина. Яңғырау һәм һаңғырау тартынкылар. | 1            | 29.09           |        |         |
| 5   | Мәктәп ашханаһы.Йыйнак һөйләм.                                 | 1            | 06.10           |        |         |
| 6   | Мәктәп алды майзансығы. Таркау һөйләм.                         | 1            | 13.10           |        |         |
| 7   | Үтелгән темалар буйынса контроль эш.                           | 1            | 20.10           |        |         |
| 8   | Хаталар өстөндә эш. Р.Нигмәти. Нимә ул Ватан?                  | 1            | 27.10           |        |         |
| 9   | З.Биһшева. Башкорт йыры. Һүзбәйләнеш.                          | 1            | 10.11           |        |         |
| 10  | В.Власов. Башкорт балы. Һүзбәйләнеш.                           | 1            | 17.11           |        |         |
| 11  | Моңло курай, серле курай.Тамырзаш һүззәр.                      | 1            | 24.11           |        |         |
| 12  | Ә.Атнабаев. Йәмле Ағизел буйзары.                              | 1            | 01.12           |        |         |
| 13  | Асылыкүл –Башкортостан ыңыйһы. Һүзсоставы.                     | 1            | 08.12           |        |         |

|    |                                                  |   |       |  |  |
|----|--------------------------------------------------|---|-------|--|--|
| 14 | М.Ғафури. Аккүл. Ярзамсы һүззәр.                 | 1 | 15.12 |  |  |
| 15 | “Ирәндек” әкиәте. Фонетик анализ.                | 1 | 22.12 |  |  |
| 16 | Ғ. Әмири. Янған тау – шифалы тау. Кушмаһүззәр.   | 1 | 12.01 |  |  |
| 17 | С. Злобин. Башкортмодон улы.                     | 1 | 19.01 |  |  |
| 18 | Башкортостан рәссамдары. Исемдәрзең әйәлек заты. | 1 | 26.01 |  |  |
| 19 | Стәрлетамак, Белорет калалары. Килештәр.         | 1 | 02.02 |  |  |
| 20 | Й. Якшымдәүләтов. Исемен матур. Кем кушкан?      | 1 | 09.02 |  |  |
| 21 | Үтелгән темалар буйынса контроль эш.             | 1 | 16.02 |  |  |
| 22 | Хаталар өстөндә эш. Сынығыу.                     | 1 | 23.02 |  |  |
| 23 | Минен азналык планым. Сифат дәрәжәләре.          | 1 | 01.03 |  |  |
| 24 | Минен буласак һөнәрем.Морфологик анализ.         | 1 | 08.03 |  |  |
| 25 | Ф.Туғызбаева. Тыуған көнөң менән! Алмаштар.      | 1 | 15.03 |  |  |
| 26 | Дуслык менән шаярмайзар.Кылым.                   | 1 | 22.03 |  |  |
| 27 | Театр, кино яратаһыңмы?Кылым замандары.          | 1 | 05.04 |  |  |

|    |                                                     |   |       |  |  |
|----|-----------------------------------------------------|---|-------|--|--|
| 28 | Г. Юнысова.Тәбиғәт – үз йортобоз. Кылым замандары.  | 1 | 12.04 |  |  |
| 29 | Йыл мизгелдәре. Көз- кыш.Кылымға морфологик анализ. | 1 | 19.04 |  |  |
| 30 | Контроль күсерәү. Беззәң күл. (б.131)               | 1 | 26.04 |  |  |
| 31 | Я. Хамматов. Ямғыр, яу, яу!Алмаш.                   | 1 | 03.05 |  |  |
| 32 | С.Кәримов. Ауылда һабантуй. Һүз төркөмдәре.         | 1 | 10.05 |  |  |
| 33 | Почтала. Поликлиникала. Һүз төркөмдәре.             | 1 | 17.05 |  |  |
| 34 | Йомғаклау дәресе. Нимә белдек? Нимәгә өйрәндәк?     | 1 | 24.05 |  |  |

## **5. Ужытыу-методик кулланмалар исемлеге**

Дәреслек: Башкорт теле: ужытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 4-се класы өсөн ужыу кулланмаһы (башкорт телен туған тел буларак өйрәнеүселәр өсөн). З.Ғ. Нафикова, Ф.Ф.Мортазина – Өфө: Китап, 2017.

"Башкорт теле" ужыу кулланмаһына эш дәфтәре: ужытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 4-се класы өсөн Ф. Мортазина, З. Ғ. Нафикова. - 2-се басма. - Өфө : Китап, 2016.-84 бит.